

שעה שמינה באין מפריע

צבא שוייץ במיסדר האידיאליזם אינו ידוע

האדיבות אינה קיימת

שלא מרצוני, אני נאלץ להזים אגדה אחת נפוצה, אגדת האדיבות השווייצרית. תושבי שוייץ אינם מצטיינים כלל וכלל באדיבות, לעתים הם אפילו בלתי-אדיבים. חוץ מכמה סטודנטים ישראלים, כמעט ולא ראיתי אנשים המוכנים לפנות את מקומם בחשמלית לאישה זקנה. מאחורי החיך האדיב של השווייץ צי לא מסתתר כלום, מחוץ לאדיבות ולחיי שוב עסקי. כפי שאמרנו קודם — כל עם קטן במאה העשרים, הרוצה לשמור על בטיחו ושלומו ושלומו עסקי, חייב להקריב משווא. אם לא להקריב שמץ הומניזם — הרי לפחות שמץ הומניזם. אם השווייצרים הגם אנשים בלתי-מבריקים, חסכנים עד ל'קמצנות, בעלי אופק צר במידה מסוימת ו'מאד קורקטיים שלא לחרוג מגבול הנימוס הקר — בחיים הפרטיים ובפוליטיקה — הרי יש להם מן הסתם סיבות משלהם.

אבל כמה יפה כאן, איזה יופי. באלפים, בין יערות-אורנים והרי עטויי-שלג, כמה נעים לשבת בפונדק נקי, מרוהט בטוב טעם, עם מגורה קטנה ופעמון שרות ליד כל שולחן, מול השווייצרים המעשנים את מקטרו-תיהם, ללגום כוס תה ולנסות להזכר מה זה בעצם חמין. כאן, בפניה-חמד כזאת בחור נידח באלפים, ראה משהו את האופי! נוע שלנו וצחק: בחיאת דיגי, ישראלים! קברנו אותו עמוק בשלג. אחר כך, כשי'ראינו את הרב נורוק מפסיע בניחותא ליד תחנת-הרכבת ומהרהר באותם הימים, ימי הקונגרס הראשון בבאזל, לא סיפרנו לו על כך מאומה. הבטנו בשעון — וראה זה פלא! שני השעונים השווייצרים מיהרו ל'קראת הנצח בהבדל של חמש דקות — וזה מוכיח שהכל יחסי.

אבל כפי שאמרנו, שוייץ היא ארץ נפלאה. היו כאן כמה עתונאים ישראלים שאמרו שחובה עלינו ללמוד משווייץ. אותם נשלח בבוא הזמן לציריך לרצות את עוונם. אני

כאן לסנסציה לא יעשה ולפלא שעד היום מדברים עליו. החינוך ששווייץ הוא חובה, כמוכן. זוהי כפי הנראה הסיבה לעובדה שהבדלי-אינטליגנציה דות כאן מתבטאים גם בהבדלי-אינטליגנציה. קשה לתאר אדם בעל תפיסה יותר אטית או שכל רופס יותר ממלצרית שווייצרית. אבל יש להן יותר אחד — הן אינן צועקות על הלקוחות.

את הנוער כאן מחנכים בקפדנות. לנער רים ונערות למטה מגיל 18 אסור לבקר ב'הצגת-קולנוע או בכל מקום בלתי אחר — ביום או בלילה. לפעמים, בסרטים מסוים מים, מרשים לנוער עד גיל 18 לבקר בהצגות יומיות מיוחדות. ביקרתי כאן אצל כמה משפחות. ראיתי אנשים צעירים, שאצלנו היו יכולים להיות מפקדי חטיבות, שרצו בבהלה להביא נייר טואלטי לפאפא. הם עובדים בחנות של הפאפא, עד שהפאפא משיא להם אשה, ואז הולכים הנכדים לעבוד באותה חנות. מה יכול נוער כזה ל'צות, למה הוא יכול לשאוף? בבתי-הקפה הנחמדים אני רואה אותם יושבים, תוקעים 20 סנט בחיבת הגנינה ומאזינים לג'יטר-באגס. והם אלגנטיים, הגברים והנשים כאחד, כאילו יצאו מתוך ז'ורנל לאפנה. בכל אירופה לא ראיתי נשים ונערות מטופחות כמו אלה של שוייץ. הן לא היו ב'פלמ'ה, היה להן יותר פנאי לשמור על עצמן. לפעמים אני תמה אם משהו כאן שמע את ה'מילה הנפוצה כה אצלנו, אידיאליזם. לא, איש לא שמע אותה. זהו מין מושג פרי מיטיבי הנפוץ בין הילדים המתורבתים ל'חמצה של אסיה. רגי הנהב המאושרים השורחים באקואריום של זכוכית אינם מכירים מושגים כאלה.

זרים גלמודים

האנשים הגלמודים, העצובים והבוזיים ב'יותר כאן הם הזרים. הם באים מאיטליה

בתעשייה הגרמנית, כי היא בנויה על עקרון נוח אחרים. כך הסביר לי מנהל הבנק הש' וייצרי הלאומי. בניגוד לתעשיות אחרות, הבנויות על ייצור המוני, בנויה התעשייה השווייצרית על עקרון הדיוק המעולה וטיב התוצרת. פועלי-שווייץ מצטיינים ברמה מקצועית, ובמסורת מקצועית. הפועל והמהנדס השווייצרי אינם מחוננים בדמיון או בכושר אימפרוביזציה. לעומת זאת הם יודעים היטב את אשר לפניהם. והמסורת, כמוכן, היא ענין חשוב מאד. תעשיית-השעונים, למשל, היא בת מאתיים שנה, ואתם האנשים עוסקים בה מזה מאתיים שנה, חוץ מאלה שהספיקו ל'מות בינתיים. ובדרך כלל, כל אחד עושה כאן בדיוק מה שהסבא שלו היה עושה באותו מקרה. אף על פי כן, אין התחרות קלה. לא מכבר הטילו האמריקאים מס'מגן על שעונים וגבינה, כדי לעודד את התעשייה האמריקאית, ועתוני שוייץ זעקו חמס ואמרו שזה מנוגד לרוח ההומניזם האירופי. פי אבל האמריקאים המשיכו להיות אמי-ריקאים.

דמוקרטיה מחרה

המשטר הדמוקרטי של שוייץ הוא מה' מוזרים בעולם. תואר ראש הממשלה הוא תואר-כבוד בלבד, כי ראש-הממשלה נבחר על ידי הקבינט לתקופה של שנה אחת בלבד. הממשלה היא הרשות המבצעת, וכפופה בכל מקרה חשוב להחלטת העם. כל הצעת חוק חדשה, במקרים החשובים כמוכן, מ'ר באת למשאל עם. לא מכבר, למשל, הציעה הממשלה רבנויה מוחלטת של שיטת-המסים. ההצעה התקבלה פה אחד, על דעת כל ה'מפלגות ובהמלצתן. כל המפלגות קראו לעם, במודעות קטנות ונזעזוע, להצביע לטובת הצעת החוק — ואף-על-פי-כך דחה אותה העם פעמיים. מובן מאליו שהממשלה לא נעלבה ולא התפטרה, כי כאמור, היא אך ורק הרשות המבצעת את רצון העם. בכל זאת החליט מיניסטר ההספיון להתפטר, והעובדה המזווה הזאת גרמה

